

Lund 2020-05-20

Miljödepartementet
103 33 Stockholm

Via e-post till:

m.registrator@regeringskansliet.se

Kopia: annika.lofgren@regeringskansliet.se.

Utredningsbetänkande SOU 2020:3 "Utredningen om en giftfri och cirkulär återföring av fosfor från avloppsslam". Miljö- och Energidepartementets dnr M2020/00078/Ke – remissvar från Polonite Nordic AB

Vi tackar för möjligheten att få kommentera rubricerat utredningsbetänkande.

Det har varit en intressant övning att läsa utredningens betänkande då detta på de flesta av dess dryga 750 sidor i praktiken argumenterar emot utredningsdirektiven. Dvs man redogör i praktiken för värdet av en fortsatt slamspridning på svenska åkrar.

Vi kan inte nog betona vikten av ett bättre fungerande fosforkretslopp – det är en fråga av stor strategisk vikt. Dagens situation där huvuddelen av fosfor inte nyttiggörs, är inte hållbar! Frågan är bara vilka vägar som bäst leder till målet? Såsom verksamma inom området sedan många år vill vi sammanfatta våra synpunkter på föreliggande betänkande enligt följande:

1. Krav på teknikneutralitet saknas!

Även om det begreppet inte används i betänkandet så är det fundamentalt i ett öppet och framåtsträvande samhälle att det finns en teknikneutralitet. Extra viktigt inom ett så konservativt område som avloppsrening, där teknikkoncepten i princip sett likadana ut sedan 70-talet. Vi är övertygade om att vi i framtiden kommer att se helt andra systemkoncept, och då skulle det vara olyckligt, för att inte säga fatalt, att införa tvingande regler som bygger på teknik som i en inte alltför avlägsen framtid kan visa sig omodern.

Teknikneutralitet betyder för oss att myndigheter och regelverk ska definiera målen, inte metoderna. Därför instämmer vi med betänkandets kommentarer om att målet bör vara återföring av fosfor från avloppsströmmar. Inte från avloppsslam – detta tar väl egentligen sin grund i att man utgår från avloppsreningsverk såsom de normalt designats och byggts i Sverige sedan nu ganska många årtionden!

Teknikneutraliteten är, eller måste vara, väsentlig även när man inför olika typer av certifieringar och kvalitetssystem för olika fraktioner. Betänkandet nämner t ex SPCR 178, ett system som idag inte är öppet för alla typer av fosforfraktioner. Så kan vi inte ha det i ett pluralistiskt samhälle! Vi förväntar oss att departementet tillser att det finns en öppenhet för alla tekniska lösningar som möter kraven!

2. Risk för monopolsituation

Utredningsbetänkandet formulerar två alternativa förslag (scenarier) som svar på utredningsdirektiven. Båda alternativen kommer med stor sannolikhet att styra mot en monopolsituation, eller i bästa fall en oligopolsituation, där en eller få aktörer låser in hela branschen i ett och samma koncept. Sådant är sällan positivt för utvecklingen i ett samhälle! Bättre att "låta tusen blommor blomma"!

3. Finns inte vårt företag?

Det är med stor förvåning vi läser betänkandets redogörelse i kapitel 6 avseende tillgängliga teknikkoncept. Där saknas nämligen konceptet "Reaktiva Fosforfilter". Vårt företag producerar sådana i kommersiell skala, en verksamhet som pågått i mer än 10 år och som baseras på mångårig forskning vid KTH, under ledning av professor (nu professor emeritus) Gunno Renman. Med våra Polonite®-filter kan vi inte bara fånga in, utan också återföra, minst 90% av fosfor från avloppsvattnet (det är en andel som är 50% högre än de 60% som utredningen utgår ifrån). Detta koncept finns sedan flera år tillbaka i ca 10,000 enskilda avlopp i Sverige. På senare år har vi även levererat till kommunala reningsverk (i andra EU-länder), och intresse för vårt koncept har visats från ytterligare EU-länder.

4. Revaq och dagens slamåterföring

1. Betänkandet sätter stort fokus på Revaq-systemet som sägs utgöra en kvalitetssäkring av slammet. Det tycker vi kan diskuteras då Revaq i grunden bygger på ett frivilligt samarbete mellan VA-aktörer som söker säkra sina kvittblivningsmöjligheter. Revaq handlar dessutom mer om att över tid söka utveckla reningsverkens processer, inkl dess uppströmsarbete, snarare än att fastslå en viss godkänd slamkvalitet som objektivt kan betraktas som godtagbar. Ska slamspridning bli ett trovärdigt återföringsalternativ så krävs det objektiva och tydliga gränsvärden som är myndighetsdefinierade!
2. Det fastslås att "Intresset från lantbrukare för att återanvända mull och växtnäring från Revaq-certifierade reningsverk har aldrig varit så stort som under 2018". Det bör då kanske noteras att lantbrukare regelmässigt får betalt för att ta emot dagens avloppsslam.
3. I betänkandet förs vidare ett resonemang om den kemfällas fosfors växttillgänglighet, vilket är relevant, men vi ser ingen redovisning av de erfarenheter som många lantbrukare rapporterat om, nämligen om att "oreagerat" kem i slammet kan binda även sådan fosfor som redan fanns naturligt i jorden. D.v.s. att slamspridningen i vissa fall kan fungera som en "fosforsänka". Även detta skulle behöva vara föremål för en myndighetsreglering.

5. Marknadsvärde eller ett mer cirkulärt förhållningsätt?

Betänkandet för ett resonemang om vad som är fosfors ekonomiska (marknads-)värde när man kanske snarare borde fokusera på de cirkulära och hållbarhetsmässiga aspekterna av ett bättre fungerande fosforkretslopp. Det är ett ansvar vi har gentemot kommande generationer, och frågeställningen borde snarare vara i vilken mån det finns anledning för samhället att skapa ekonomiska incitament för mer hållbara och cirkulära lösningar. Och ett minskat beroende av tveksamma leverantörsländer, se nedan.

6. Risker med ett strategiskt omvärldsberoende

Förutom allmänna resonemang om risk för handelskonflikter etc hittar vi inget tydligt resonemang om vad det innebär att vi i Sverige är strategiskt beroende av en för vår livsmedelsproduktion essentiell resurs, fosfor, och att detta beroende finns mot länder som inte bara är odemokratiska, utan även måste betraktas som potentiellt politiskt instabila (exemplifierat t ex genom konflikten runt Västsaharas frihetssträvanden från Marocko).

För Polonite Nordic AB,

Yngve Svensson, Karl-Gustav Niska